

ناصری در اختتامیه جشنواره کتاب‌های قرآنی مطرح کرد:

چقدر نسبت به سواد قرآنی جامعه حساس ایم؟

چهارمین جشنواره کتاب‌های قرآنی، امسال برای دومین بار به کتاب‌های قرآنی اختصاص یافت. داوران در این دوره ۳۱۳ کتاب را به‌عنوان آثار مناسب تشخیص دادند و از میان آن‌ها نیز ۱۴ اثر برگزیده و تقدیری انتخاب کردند. این آثار در اختتامیه جشنواره که هم‌زمان با بعثت رسول اکرم (ص) برگزار شد، معرفی و تقدیر شدند. حساسیت به سواد قرآنی جامعه، نیاز جامعه امروز به کلام الهی و وحی، و نیز کمبود آثار قرآنی برای جمعیت دانش‌آموزی کشور، از جمله موضوعاتی بودند که در این برنامه به آن‌ها اشاره شد.

وی افزود: «امروز وزارت آموزش و پرورش به‌جز گردآوری آثار موجود در حوزه نشر، بررسی و شناسایی آن‌ها و انتخاب بهترینشان، به شکل‌های گوناگون از آن‌ها حمایت می‌کند. یکی از موضوعاتی که ناشران به آن نقد داشتند، این بود که فهرستگان معرفی آثار مناسب، غیر از بارگذاری در سایت‌های مرتبط، باید به نحو مطلوبی به‌دست مدارس برسد. این امر از سال گذشته انجام شده است و فهرستگان به همه مدارس کشور ارسال می‌شود. علاوه بر این، بهترین آن‌ها در کتاب‌های درسی معرفی می‌شوند. همچنین، در بخش پرورشی وزارت آموزش و پرورش نیز خرید کتاب‌ها برای تجهیز کتابخانه‌های مدارس عمدتاً از این مسیر اتفاق می‌افتد.»

بازار تلخ

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی درخصوص عملکرد بازار کتاب‌های کمک‌آموزشی گفت: «ما در حوزه نشر

در ابتدای این برنامه، محمد ناصر، دبیر دومین جشنواره کتاب‌های قرآنی، و مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، درباره گسترش معرفی آثار استاندارد به جامعه گفت: «استحضار دارید که آموزش و پرورش بیش از ۱۷ سال است که بنا به وظیفه ذاتی خود مبنی بر معرفی آثاری که در تعمیق و توسعه مفاهیم برنامه درسی فعالیت می‌کنند، تلاش‌های متنوعی دارد. یکی از آن‌ها انتخاب آثار برتر و معرفی آن‌ها به جامعه است. در سال‌های اخیر این موضوع با عمق بیشتری توسعه پیدا کرد و اگر در فرایند اجرای این برنامه در سال‌های قبل مشکلاتی وجود داشت، هرچه زمان جلوتر می‌رود، مشکلات کمتر می‌شوند و سعی شده است کارها بهتر پیش بروند.»

ملاحظاتی داریم که باید آن‌ها را در نظر بگیریم. اولاً متأسفیم که در جامعه بازاری با عنوان بازار کتاب‌های کمک‌درسی وجود دارد که توسط تبلیغات گسترده حمایت می‌شود. ذائقه دانش‌آموزان به شکل بیمارگونه‌ای به این بازار معطوف می‌شود و اولیا هم از این موضوع حمایت می‌کنند. همکاران محترم فرهنگی هم به ناچار در این بازار ورود پیدا می‌کنند. در نهایت این بازار موجب شده است، شیرینی خواندن کتاب‌ها چه در حوزه قرآن چه حوزه‌های دیگر از بین برود. این آفتی است که باید قبل از هر چیز به آن اذعان کنیم. البته آموزش و پرورش قدم‌هایی برای سامان دادن به این بازار بی‌سامان برداشته است.»

وی درباره آثار رسیده به این دوره از جشنواره توضیح داد: «در دوره اول جشنواره که دو سال قبل برگزار شد حدود ۳۰۰ کتاب منتشر شده در چهار سال بررسی شدند که عدد و رقم کمی بود. اما در این دوره از جشنواره ۶۰۰ کتاب منتشر شده در دو سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ بررسی شدند که ۳۱۳ عنوان از آن‌ها مناسب تشخیص داده شدند. این تعداد کتاب مربوط به ۷۷ ناشر است. یعنی از ده‌ها و صدها ناشری که فعالیت دارند تنها ۷۷ ناشر در حوزه نشر آثار قرآنی فعالیت می‌کنند. اولین سؤالی که به ذهن می‌رسد این است که آیا از میان ناشران کشور تنها این تعداد باید نسبت به قرآن ادای دین کنند؟ از جهت دیگر بیشتر این ناشران شهرستانی هستند و سهم ناشران تهرانی کمتر است. ۳۵ درصد کل کتاب‌ها هم مربوط به شهر مقدس قم است که باید به ناشران قمی به‌خاطر گام‌های بلندی که برمی‌دارند تبریک گفت. از میان ۳۱۳ اثر مناسب، تنها ۱۰۵ اثر مربوط به بخش کودک و نوجوان و دانش‌آموزان بود. که در شرایط کنونی و شمارگان میلیونی آثار کودک و نوجوان این تعداد کتاب یک علامت سؤال بزرگ است. در ارتباط با تولید کتاب‌های قرآنی تلاش‌هایی صورت می‌گیرد اما این تلاش‌ها به هیچ‌وجه درخور یک جامعه قرآنی که داعیه ارزش‌های قرآنی را دارد نیست.»

ناصری درباره رصد فعالیت‌های ناشران آموزش و پرورش نیز

گفت: «در این بین ما فعالیت ناشران وزارت آموزش و پرورش را هم می‌بینیم. یعنی باید ببینیم انتشارات مدرسه، منادی تربیت، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و انجمن اولیا و مربیان که اساساً وظایف مهمی دارند در کجای این پازل قرار دارند و چه نقشی ایفا می‌کنند؟ این از جمله سؤالاتی است که در این جشنواره به آن پاسخ داده می‌شود.»

حساسیت به سواد قرآنی جامعه

دبیر دومین جشنواره کتاب‌های قرآنی در ادامه به برخی مشکلات و خلأهای کتاب‌های قرآنی اشاره کرد و گفت: «بعد از بررسی و داوری آثار، داوران نکات مهمی را در بیانیه‌ها ارائه کردند که چند نکته از آن‌ها قابل ذکر است. مسائلی در کتاب‌های قرآنی وجود دارد که قابل توجه است و باید برای رفع آن‌ها تلاش کرد. یکی از مشکلات، تکرار مکررات است. یعنی کتاب‌های مشابه در این حوزه زیاد می‌بینیم و کتاب‌ها و موضوعات فراوانی که می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد اما این کار صورت نمی‌گیرد. نکته بعدی قالب‌های تکراری و کمتر

نوآورانه است. این را بگذارید در کنار نثر و زبانی که نمی‌تواند با مخاطب ارتباط برقرار کند. این هم یکی از مشکلاتی است که به جد باید به آن پرداخته شود. نکته بعدی این است که نویسندگان و مؤلف باید دغدغه مخاطبان و سواد ذهن و زبان مخاطب را بشناسند. اما می‌بینیم که این دغدغه وجود ندارد چرا که کتاب‌هایی منتشر می‌شود که ارتباط مخاطب و نویسنده و کتاب‌چندان برقرار نیست.»

ناصری با اشاره به رویکرد متعادلی که باید به مباحث متعدد و متنوع قرآنی وجود داشته باشد گفت: «آنقدر که ما این روزها دنبال آنیم که سواد رسانه‌ای و دیجیتال را بالا ببریم، به‌عنوان کسانی که در این کشور و فضا و در این شرایطی که نیازمند کار فرهنگی هستیم، چقدر نسبت به سواد قرآنی جامعه حساس‌ایم؟»

وی تأکید کرد: «امیدواریم با برنامه‌ریزی و ارتباط بیشتر با محافل قرآنی، همکاری ادامه پیدا کند و شرایط بهتری در این زمینه فراهم شود. ما دعا می‌کنیم کتاب‌های قرآنی در درجه‌ای از اعتبار و جذابیت تولید شوند که مخاطبان دهان‌به‌دهان مبلغ این کتاب‌ها شوند؛ چرا که کتاب خوب خواننده‌اش را پیدا می‌کند. در حوزه کودک و نوجوان در این زمینه خلأهای بسیاری دیده می‌شود و احساس فقر در این زمینه می‌کنیم. ان‌شاءالله این جشنواره بتواند ارتباط‌های بیشتری برقرار کند و موجب ارتقای کمی و کیفی شود تا کتاب‌های تأثیرگذاری به جامعه عرضه کنیم.»

ناصری: آیا آن قدر که به فکر بالا بردن سواد رسانه‌ای و دیجیتال هستیم، به سواد قرآنی جامعه هم حساس‌ایم؟

به دنبال فعالیتهای هم‌افزا برای انس با قرآن هستیم

فعالیت‌های قرآنی آموزش و پرورش و بخش‌های گوناگون آن از نکاتی بود که دکتر فیض معاون پرورشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش به آن اشاره کرد. وی گفت: «در وزارت آموزش و پرورش دو حوزه فعالیت قرآنی وجود دارد. یکی

به‌خصوص بخش ظرفیت‌های مردمی مانند کانون‌های قرآنی، هیئت‌های مذهبی، جلسات قرآنی محافل و مساجد و... - به مرحله‌ای برسانند که همه مردم در انس با قرآن بتوانند مراحل مقدماتی را طی کنند. فعالیتهای درون آموزش و پرورش هم فعالیتهایی است که در زمینه آموزش رسمی قرآن صورت می‌گیرد. که این فعالیتهای در قالب کلاس درس، فعالیتهای فوق برنامه مانند دارالقرآن‌ها، مسابقات قرآن و فعالیتهایی در زمینه بین‌المللی است.»

وی پس از اشاره به گستردگی فعالیتهای قرآنی افزود: «اگر به مبانی معرفت‌یمن مانند نامه امام علی (ع) به امام حسن (ع) دقت کنیم می‌بینیم که ایشان در این نامه خطاب به فرزندشان فرموده‌اند: «من آموزش تو را از قرآن آغاز کرده‌ام.» قطعاً منظور حضرت علی (ع) به این معناست که محتوای قرآن را منتقل کنیم تا مسیریها مشخص شود. حال ما به دانش آموز چه یاد می‌دهیم؟ ما وقت دانش آموز را در مدرسه با یک سری شن و ماسه پر می‌کنیم و بعد می‌بینیم که دانش آموز هنوز امکان تدبیر در قرآن را پیدا نکرده و نمی‌تواند از قرآن استفاده کند. می‌گویند نمی‌توانیم از ساعات ریاضی و فیزیک و دانش اجتماعی و جغرافیا کم کنیم. اما امام علی (ع) به فرزندش می‌فرمایند: «من آموزش تو را با قرآن شروع کردم.» حالا اگر ادعا می‌کنیم قرار است در جمهوری اسلامی قرآن محور باشد، کی، کجا و چگونه باید این اتفاق بیفتد؟»

فعالیت قرآنی درون آموزش و پرورش یکی هم فعالیت مربوط به آموزش عمومی قرآنی است که تحت عنوان «کمسیون توسعه آموزش عمومی قرآن کریم» که زیرمجموعه شورای عالی توسعه قرآنی است فعالیت می‌کند. قرار بر این است که آموزش و پرورش و این کمسیون، مقوله آموزش عمومی قرآن کریم را در سطح کشور با کمک سایر دستگاه‌ها مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان اوقاف و سازمان تبلیغات اسلامی به انجام برسانند. فعالیتهایی که با هم سازگار و هم‌افزا باشند و بتوانند آموزش عمومی قرآن را در سطح کشور با استفاده از ظرفیت‌های دولتی و غیردولتی -

متوسل: نیاز امروز به قرآن و وحی برای پروا و تقوا خیلی بیشتر از عصر گذشته است و طبیعتاً ترویج معارف قرآنی می‌تواند این رشد و بالندگی را در میان نسل ما روز به روز بیشتر کند.

بهره می‌گیرند. لذا منت خداوند اختصاص به مؤمنان دارد. نکته بعدی اینکه تلاوت آیات قرآن وسیله تزکیه است. به تعبیری تلاوت و آموزش قرآن مقدم است بر هرگونه تزکیه و تعلیم و به تعبیری بستر آن است. تزکیه و تعلیم سرلوحه برنامه انبیاست و رشد و خودسازی باید در سایه مکتب انبیا و آیات الهی باشد. ریاضت‌ها و رهبانیت‌هایی که سرچشمه‌اش آیات الهی و معلمش انبیا نباشد یک انحراف است. نکته بعدی آنکه در محیط‌های گناه آلود و مردمان گمراه نیز می‌توان کار کرد. چرا که کار پیامبر تزکیه و تعلیم بود. امیدواریم خداوند به ما توفیق دهد بتوانیم با معرفت بیشتر نسبت به قرآن کریم و معارف بلند قرآن، که سعی شده در این کتاب یک جلدی در دسترس همه مردم باشد، خودمان و نسل‌مان را بیشتر آشنا کنیم.»

حجت‌الاسلام با اشاره به ضرورت و نیاز به کلام الهی در عصر حاضر گفت: «لازم است دوستان را به این نکته توجه دهم که متأسفانه علم‌گرایی و عقل‌گرایی در عصر حاضر باعث شده نسل ما در نیاز به قرآن و وحی دچار تردید و تشکیک شود. در حالی که حقیقت این است که اگر جامعه عصر پیامبر نیاز به وحی داشت، جامعه امروز بسیار بیشتر نیاز به کلام الهی دارد. اگر آن زمان افرادی که توان و قدرت داشتند می‌توانستند جنگ‌هایی به راه بیندازند و افراد با شمشیر یکدیگر را می‌کشند، ما در دنیایی هستیم که قدرت در اختیار کسانی است که می‌توانند با زدن یک دکمه یک شهر یا کشور را نابود کنند. نیاز امروز به قرآن و وحی برای پروا و تقوا خیلی بیشتر از عصر گذشته است و طبیعتاً ترویج معارف قرآنی می‌تواند این رشد و بالندگی را در میان نسل ما روزبه‌روز بیشتر کند.»

در ادامه برنامه، حجت‌الاسلام دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز سخنانی ایراد نمود که مشروح آن در همین شماره به نظر شما رسیده است.

دکتر فیض با اشاره به تأثیر کنکور بر برنامه‌ریزی درسی در آموزش و پرورش افزود: «پیش فرض ما این است که باید دانش‌آموز را به کنکوری که دیگران به آموزش و پرورش تکلیف کرده‌اند برسانیم. کنکور انتظار دارد دانش‌آموز موازنه شیمیایی و انتگرال را بداند پس باید آن‌ها را آموزش دهیم. دیگر وقتی نمی‌ماند که قرآن را بگوییم و این همان مدل معکوسی است که امام علی می‌فرماید پوستین وارونه به تن کرده‌ایم. ما در مدل آموزش و پرورش متأسفانه پوستین وارونه به تن کردیم. امیدوارم برنامه‌هایی از قبیل این جشنواره جهت پوستین آموزشی ما را اصلاح کند.»

نیاز به قرآن و وحی برای پروا و تقوا

حجت‌الاسلام محمود متوسل نیز در بخش دیگری از این برنامه با اشاره به کتاب «تفسیر نور» اثر حجت‌الاسلام قرائتی و انتشار آن به صورت یک جلدی گفت: «چنان‌که می‌دانید آقای قرائتی مجموعه تفسیر ۱۰ جلدی را تحت

عنوان تفسیر نور فراهم کرده‌اند. به تلاش برخی دوستان در مؤسسه درس‌هایی از قرآن این ۱۰ جلد خلاصه و در یک جلد منتشر شده است. در این کتاب ۲۵ هزار نکته از تفسیر نور استخراج شده تا عموم مردم بتوانند استفاده کنند.»

وی که به نمایندگی از سوی حجت‌الاسلام قرائتی در این مراسم شرکت داشت، با انتخاب آیه ۱۶۴ آل عمران نکاتی را از کتاب جدید درباره این آیه قرائت کرد. وی گفت: «در این کتاب، ۴۵ نکته برای این آیه ذکر شده است که به برخی اشاره می‌کنم. نکته اول اینکه بعثت پیامبران از بهترین هدیه‌های آسمانی است. گرچه بعثت برای همه مردم است اما تنها مؤمنان از هدایت آن